

HELYI TANTERV

FÖLDRAJZ

11-12. ÉVFOLYAM

Felkészítés a középszintű érettségi vizsgára

Heti óraszám mindkét évfolyamon: 2-2 óra

A két évfolyam össz-óraszám: 134 óra

Javasolt óraterv:

Témakörök	Óraszámok
I. Térképi és csillagászati ismeretek	10
II. A geoszférák	22
III. A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség	8
IV. A népesség és a települések	8
V. A világgazdaság és ágazatainak áttekintése	17
VI. Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági földrajza, környezeti állapota	22
VII. Európa és részterületeinek, kiemelt országainak természeti, társadalmi-gazdasági képe	20
VIII. Az Európán kívüli kontinensek és főbb országainak természeti és társadalmi-gazdasági képe	20
IX. A globális problémák földrajzi vonatkozásai	7
Összesen: 11-12. évfolyam	134 óra

Megjegyzés: a térképismeretek, a térképen és a térképpel végzett gyakorlatok, a topográfiai ismeretek rögzítése, elmélyítése és magasabb szintre emelése minden témakörben kiemelt feladat!

Célok:

Felkészíteni a jelölteket az érettségi vizsga sikeres letételére, a földrajzi-környezeti ismeretek és kompetenciák középszintnek megfelelő, gyakorlat-központú teljesítésére:

- a köznapi műveltség részét képező friss, aktuális tényismeretekkel,
- az ismeretek és a mindennapi életben tapasztalt természeti-társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok és jelenségek összekapcsolódásával, értelmezésével, és magyarázatával,
- a praktikus ismeretek alkalmazásával,
- a jelenségek, folyamatok átfogó rendszerként való értelmezésével, általánosítással, a szintézis megfogalmazásával,
- a földrajzi-környezeti témákhoz kapcsolódó információhordozók kiválasztásával, információtartalmuk feldolgozásával: konkrét adatok, tények megállapításával, tendenciák érzékeltetésével; az információk szelektív felhasználásával,
- a földrajzi-környezeti ismeretek összefüggéseinek és kölcsönhatásainak felismerésével, példákkal történő bemutatásával,
- különböző típusú térképek információ-tartalmának olvasásával, magyarázatával,

- a topográfiai ismeretek rögzítésével térképvázlatokon, kontúrtérképeken,
- adatok ábrázolásával, egyszerű gyakorlati és számítási feladatok megoldásával,
- térképvázlatok, sematikus vázlatrajzok készítésével,
- a földrajzi-környezeti szemléletet és gondolkodás elemi érvényesítésével, az önálló véleményalkotás biztosításával és gyakorlásával,
- a környezettudatos, értékőrző életmód, a környezetért felelős magatartás példáival,
- a társadalomföldrajzi szemlélet előtérbe helyezésével,
- az írásbeli vizsgára történő felkészülés-felkészítés kapcsán az újszerű feladattípusok és megoldásuk gyakorlásával, készségszintű elsajátításával,
- a szóbeli vizsga eredményességét segítő szabatos szaknyelv használatával, a felelet logikus felépítésével; feleletterr, témavázlat készítésével, forráselemzéssel.

A témakörök lehangsúlyosabb fejlesztési feladatai

Témakör	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
I. Térképi és csillagászati ismeretek 10 óra	A térképek jelrendszerének alkalmazása. Időszámítási, mérési, helymeghatározási, számítási feladatok önálló megoldása. Szemléleti és logikai térképolvasás eltérő méretarányú és tartalmú térképeken. Légi fotók, műholdfelvételek, keresztmetszetek, tömbszelvények elemzése, térképekkel való összevetése. Tematikus térképek összehasonlító elemzése. Tájékozódás a csillagos égen, csillagtérképeken, ég- és földgömbön, modelleken. Eligazodás a csillagászati nagyságrendekben. A Naprendszer tagjainak jellemzése, mozgásaik, kölcsönhatásaik következményeinek magyarázata ábrák segítségével, egyszerű rajzok készítésével. Példákkal alátámasztani az űrkutatás eredményeinek gyakorlati hasznosíthatóságát.
II. A geoszférák a) a kőzetburok 22 óra	A földtörténet nagy időegységeinek ismerete. Térbeli és időbeli tájékozódás a földtörténet fő eseményeinek, képződményeinek és topográfiai példáinak összekapcsolásával. A Föld, illetve a kőzetburok felépítésének, a kőzetlemezek mozgásainak, ezek következményeinek értelmezése folyamatábrák segítségével. A hegységképződés típusainak alátámasztása példákkal. A vulkáni működés típuspéldái. A hegységek csoportosítása szerkezetük, formakincsük és magasságuk szerint. Az ásványok és a kőzetek felismerése, jellemzőik összehasonlítása, rendszerezése. Példák előfordulásukra és felhasználásukra. A Föld nagyszerkezeti egységeinek jellemzése, előfordulásuk példái, megnevezésük kontúrtérképen, gazdasági jelentőségük bemutatása. A felszínformák felismerése képeken, ábrákon, modelleken. Példáik megnevezése és megmutatása a térképen.
b) vízburok	A vízburok kialakulásának, a víz körforgásának magyarázata. A főbb víztípusok jellemzése, hasonlóságaik és különbségeik megfogalmazása. Mozgásaik magyarázata és ezek következményeinek példái – tematikus térképek felhasználásával. Vízrajzi alapfogalmak felismerése és jellemzése ábrák, képek, adatsorok segítségével. Számítási feladatok megoldása.

Témakör	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
c) a levegőburok	<p>A vizek felhasználásának lehetőségei, a vízvédelem és a takarékos vízhasználat példái; a nemzetközi összefogás szükségességének bizonyítása a vízvédelemben. A gleccserek és a belföldi jégtakaró munkájának bemutatása. Az általuk formált képződmények felismerése.</p> <p>A légkör összetevőinek csoportosítása. Az egyes szférák fizikai jellemzőinek, jelenségeinek összehasonlítása.</p> <p>A levegő felmelegedésének és lehűlésének magyarázata, módosító tényezők bizonyítása példákkal.</p> <p>Az üvegházhatás rajzos magyarázata.</p> <p>Hőmérséklet-számítások, adatok grafikus ábrázolása.</p> <p>Tematikus térképek összehasonlító elemzése, klímadiagramokkal való összevetése.</p> <p>Időjárás-jelentés és időjárási térkép értelmezése.</p> <p>Légköri képződmények, jelenségek felismerése térképen, műholdfelvételen.</p> <p>Egyszerű folyamatábra készítése és elemzése az általános légkörzés rendszeréről.</p> <p>A szél felszínalakító munkájának bemutatása.</p> <p>A szél által formált képződmények felismerése ábrán, képen.</p>
<p>III. A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség</p> <p>8 óra</p>	<p>Az éghajlati és a természetföldrajzi övezetesség és rendszerének értelmezése.</p> <p>Az egyes övezetek, övek, területek/vidék sajátos vonásainak bemutatása.</p> <p>Az övezetesség egységeinek elhelyezése munkatérképen, topográfiai példák megnevezése.</p> <p>Képek, leírások alapján az övezetesség tipikus tájainak felismerése.</p> <p>Klímadiagramok összehasonlító értelmezése.</p> <p>Példák alapján bemutatni a táj eltartóképességét, a gazdálkodás lehetőségeit az övezetesség egyes kategóriáiban.</p> <p>A gazdálkodás területi típusainak jellemzése, a természetett növények, tenyésztett állatok kiemelésével, térképen történő bemutatásával. Adatok gyűjtése.</p> <p>A függőleges földrajzi övezetesség magyarázata keresztmetszeti ábra alapján.</p> <p>A forró és a mérsékelt övezeti függőleges övezetesség gazdálkodásának összehasonlítása.</p> <p>Az övezetek, övek, területek környezeti problémáinak példái, megoldási lehetőségei.</p>
<p>IV. A népesség és a települések</p> <p>8 óra</p>	<p>A népsűrűség, a természetes szaporodás kiszámítása.</p> <p>Korfa adatainak leolvasása és értelmezése.</p> <p>A demográfiai robbanás és a népesedési folyamat okainak és következményeinek bemutatása a Föld különböző térségeiben.</p> <p>Tematikus térképek összehasonlító elemzése (népsűrűség, emberfajták).</p> <p>Népességmutatók statisztikai adatsorainak magyarázata.</p> <p>A települések csoportosítása különböző szempontok szerint.</p> <p>Ábrák, térképek, leírások segítségével a települések jellemzése.</p> <p>A nagyvárosi élet okozta társadalmi és környezeti problémák példái.</p> <p>Szemelvények, aktuális forrásanyagok értelmezése a témakörhöz kapcsolódóan.</p> <p>A tantervben felsorolt topográfiai (települések) követelmények megmutatása a térképen, megnevezése kontúrtérképen.</p>
<p>V. A világgazdaság és ágazatainak áttekintése</p> <p>17 óra</p>	<p>A gazdasági ágazatok, ágak rendszerezése, szerepük bemutatása.</p> <p>A gazdasági fejlettség fő mutatóinak értelmezése, a különböző fejlettségű országok példái.</p> <p>A globalizáció folyamatának és a multinacionális cégek működésének bemutatása példák segítségével.</p> <p>A mezőgazdaság területi típusainak elhelyezése a térképen és jellemzésük.</p> <p>Statisztikai adatsorok, diagramok elemzésével a gazdaság ágazataiban jelentkező mennyiségi és térbeli változások, tendenciák megállapítása.</p>

Témakör	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
<p>VI. Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági földrajza, környezeti állapota</p> <p style="text-align: center;">22 óra</p>	<p>A telepítő tényezők szerepének és ártértékelődésének bemutatása az iparvidékek és ágak példáival, aktualitások felhasználásával.</p> <p>A világ nagy ipari körzeteinek, városainak, az energiahordozók lelőhelyeinek bemutatása a térképen.</p> <p>A harmadik és a negyedik szektor jelentőségének bizonyítása adatok, diagramok segítségével, egyéb forrásanyagok felhasználásával.</p> <p>A költségvetést összetevők, az infláció-változások bemutatása adatok, példák segítségével.</p> <p>Az egyes gazdasági ágak okozta környezetszennyezés, csökkentésük lehetőségeinek bemutatása példák segítségével.</p> <p>A Kárpát-medence földtörténeti eseményeinek magyarázata földtörténeti táblázat, folyamatábra segítségével. Példák felsorolása a főbb képződmények, kőzetek előfordulásaira.</p> <p>A medence-jelleg következményeinek bizonyítása az éghajlati, vízrajzi, közlekedési, környezeti sajátosságokkal.</p> <p>Az éghajlat, a vizek, az élővilág és a talaj jellemzőinek bemutatása tematikus térképek, diagramok segítségével.</p> <p>Hazánk népességének és településeinek jellemzése diagram, adatsorok, korfa, tematikus térképek, alaprajzok, ábrák segítségével. Településeink megnevezése kontúrtérképen.</p> <p>A magyar nemzetgazdaság mutatóinak összehasonlítása nemzetközi mutatókkal, következtetések megfogalmazása. Az országon belüli regionálisan eltérő adatok magyarázata tematikus térképek felhasználásával.</p> <p>Hazánk természeti erőforrásainak értékelése, a gazdaság fő ágazatainak jellemzése.</p> <p>Az ipar szerkezeti és területi átrendeződésének, fő telephelyeinek bemutatása adatok, diagramok, tematikus térképek segítségével.</p> <p>Az élelmiszergazdaság szerepének értékelése források felhasználásával.</p> <p>A külkereskedelem szerepének igazolása hazánk gazdaságában adatsorok, ábrák segítségével, az áruösszetétel és a főbb kereskedelmi partnerek bemutatásával. Integrációs törekvéseink példái.</p> <p>Idegenforgalmunk fő körzeteinek, értékeinek ismertetése térképek, fotók, adatsorok alapján.</p> <p>Nagytájaink komplex jellemzése kontúr- és tematikus térképek, adatsorok, képek segítségével.</p> <p>Hazánk környezeti állapotának értékelése adatok, tematikus térképek, fotók, űrfelvételek alapján.</p> <p>Környezeti ártalmak, megoldási lehetőségek példái. Nemzeti parkjaink megnevezése, topográfiai elhelyezése.</p>
<p>VII. Európa és rész-tájainak, kiemelt országainak természeti, társadalmi-gazdasági képe</p> <p style="text-align: center;">20 óra</p>	<p>Európa nagytájainak, szerkezeti egységeinek jellemzése, elhelyezésük a térképen.</p> <p>A geológiai felépítés és az ásványkincsek előfordulásának összefüggése – példák segítségével.</p> <p>A kontinens jellegzetes éghajlatainak felismerése és jellemzése klímadiagramok, tematikus térképek, ábrák alapján.</p> <p>Az éghajlat, a vízrajz, a természetes növénytakaró és a talaj összefüggésének bizonyítása tematikus térképek felhasználásával.</p> <p>Európa sűrűn lakott területeinek indoklása.</p> <p>Az Európai Unió kialakulásának, fő intézményeinek bemutatása. A regionális fejlettség különbségeinek példákkal való alátámasztása.</p> <p>Észak-, Nyugat-, Dél-, Közép- és Kelet-Európa tájainak természeti, gazdasági és társadalomföldrajzi jellemzése: kiemelten az Egyesült Királyság, Franciaország, Olaszország, Szerbia és Montenegró, Horvátország, Németország, Ausztria, Szlo-</p>

Témakör	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
<p>VIII. Az Európán kívüli kontinensek és főbb országainak természeti és társadalmi-gazdasági képe</p> <p style="text-align: center;">20 óra</p>	<p>vákia, Románia, Oroszország, Ukrajna. Térképvázlatok, kontúr- és tematikus térképek, keresztmetszetek értelmezése. Az országok európai és világgazdasági szerepének bemutatása adatsorok, tematikus térképek, aktualitások felhasználásával. A tanult országok, tájaik és fő gazdasági központjaik megnevezése kontúrtérképen.</p> <p>Ázsia, Amerika, Afrika nagytájainak, nagyszerkezeti egységeinek jellemzése, elhelyezésük a térképen. A kontinensek fő erőforrásainak értékelése. Tipikus tájaik, földrajzi övezeteik felismerése és jellemzése tematikus térképek, diagramok, leírások alapján. A természetföldrajzi tényezők összefüggéseinek bizonyítása, a kontinensek példái- val. A népesség egyenlőtlen elhelyezkedésének, az országcsoportok eltérő ütemű gazdasági fejlődésének magyarázata. Példák a kontinensek jellegzetes környezetkárosodásáról, a károsodás csökkentésének lehetőségeiről. Statisztikai adatok, diagramok, szemelvények felhasználásával a kontinensek, főbb országaik területi fejlettségi különbségeinek magyarázata. Kína, Japán, India, Délkelet-Ázsia, Nyugat-Ázsia, az USA természeti- és társadalmi-gazdasági jellemzése, a világgazdaságban elfoglalt helyük bizonyítása adatsorok, ábrák, tematikus térképek segítségével. A gazdasági pólusok és vezető országaik világgazdasági jelentőségének bemutatása adatok, diagramok alapján. A tanult országok, tájaik és fő gazdasági központjaik megnevezése kontúrtérképeken. A centrum és a periféria országok világgazdasági szerepének összehasonlítása, kapcsolataik példákkal való alátámasztása. Az egyoldalú gazdasági szerepkör következményeinek bizonyítása adatok, képek, aktualitások segítségével.</p>
<p>IX. A globális problémák földrajzi vonatkozásai</p> <p style="text-align: center;">7 óra</p>	<p>A geoszférák környezeti kapcsolatainak bizonyítása példákkal. A világ globális környezeti és gazdasági válságainak bemutatása konkrét példák és előfordulási helyeik ismertetésével. A népességszám-növekedés társadalmi következményeinek és összefüggéseinek magyarázata. A környezet állapota és az életminőség összefüggésének bemutatása pozitív és negatív példákkal. A környezeti és a gazdasági problémák globalizálódásának magyarázata. A témához kapcsolódó adatok, képek, szemelvények értelmezése.</p>

Felkészítés az emelt szintű érettségi vizsgára

Heti óraszám mindkét évfolyamon: 2-2 óra

A két évfolyam össz-órászáma: 134 óra

Javasolt óraterv:

Témakörök	Óraszámok
I. Térképi és csillagászati ismeretek	10
II. A geoszférák	24
III. A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség	8
IV. A népesség és a települések	8
V. A világgazdaság és ágazatainak áttekintése	18
VI. Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági földrajza, környezeti állapota	20
VII. Európa és részterületeinek, kiemelt országainak természeti, társadalmi és gazdasági képe	20
VIII. Az Európán kívüli kontinensek és főbb országaik természeti, társadalmi és gazdasági képe	20
IX. A globális problémák földrajzi vonatkozásai	6
Összesen: 11-12. évfolyam	134 óra

Megjegyzés: a térképismeretek, a térképen és a térképpel végzett gyakorlatok, a topográfiai ismeretek rögzítése, elmélyítése, magasabb szintre emelése, hozzájuk megfelelő földrajzi tartalom kapcsolása minden témakörben kiemelt feladat!

Célok:

Felkészíteni a jelölteket az *érettségi és egyben felvételi vizsga* sikeres letételére, a földrajzi-környezeti ismeretek és kompetenciák *emelt szintű* követelményeinek teljesítésére.

A közép- és az emelt szintű vizsgakövetelmények közötti különbség:

- Az emelt szintű vizsga értelemszerűen magába foglalja a középszintű követelményeket. Különbözik azonban tőle az ismeretek mélységében, mennyiségében és a földrajzi-környezeti jelenségek, folyamatok megközelítési módjában is.
- Ezen a szinten a köznapi műveltség részét képező földrajzi-környezeti ismeretekben, azok praktikus alkalmazásán túl a *többtényezős összefüggések, kölcsönhatások belátását és bizonyítását az ismeretek alkalmazását*, a gondolkodási és a feladatmegoldási képesség magasabb szintjét, *több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását* várják el a tanulóktól.
- Kiemelten szükség van az általános iskolában tanult regionális földrajzi tananyag áttekintésére, felfrissítésére; a társadalmi-gazdasági változások beépítésére, az aktualizálásra. Néhány esetben új témakör is megjelenik az emelt szintű követelményekben – olyan, amely nem szerepel a középszinten.
- A felkészítés-felkészülés során a földrajzi kompetenciák megerősítése, alkalmazása, az ismeretek újraértelmezése, új szempontú megközelítése, a szintézis megteremtése jelenti a további fejlesztést.

A témakörök lehangsúlyosabb fejlesztési feladatai az emelt szinten

Témakör	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
I. Térképi és csillagászati ismeretek 10 óra	Példák a különböző tartalmú és méretarányú térképek alkalmazásának lehetőségeire. Számításos feladatok megoldása az arányszám és a méretarány és a fokhálózat felhasználásával. Logikai térképolvasás – minden témakörben. Metszetkészítés színvonalas térkép segítségével. Tények leolvasása légi- és űrfelvételekről. Adatsorok elemzése a Naprendszer tagjairól. A holdfázisok, a nap- és holdfogyatkozás kialakulásának rajzos magyarázata.

Témakör	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
	<p>Az üstökösök jellemzőinek bemutatása – kiselőadás. A Föld alakja és a tengely körüli forgás összefüggésének bizonyítása. A keringés és a forgás modellezése. Delelési magasság kiszámítása. A dátumválasztó vonal alkalmazása feladatokban. A mesterséges égitestek jelentőségének bemutatása példák segítségével.</p>
<p>II. A geoszférák a) a kőzetburok 24 óra b) a vízburok c) a levegőburok</p>	<p>A relatív és az abszolút kormeghatározás lényegének ismerete. Az őskontinensek feldarabolódásának és összekapcsolódásának bemutatása folyamatra felhasználásával. A geoszférák fejlődésének és kölcsönhatásainak értelmezése. Folyamatok, események időrendbe állítása. Adatok összehasonló elemzése a Föld gömbhéjainak jellemzőiről. Gyakorlati példa a geotermikus gradiens jelentőségére. Kőzetlemez-határok topográfiai példáinak bemutatása a térképen. A magmás ércképződés magyarázata ábra segítségével, példákkal való alátámasztása. A hegységképződési szakaszok egymásra épülésének és összefüggéseinek bemutatása. A hegységképződés típusainak folyamatábrán történő rajzos magyarázata. A lemezmozgások és a kőzetek anyagainak körforgása közötti összefüggés értelmezése. A Föld nagyszerkezeti egységei kialakulásának, formakincsük átalakulásának bemutatása. Topográfiai példák csoportosítása. Felszínformák modellezése. A vízburok kialakulásának magyarázata. A lég- és a vízkörzési rendszer kapcsolatrendszerének felismerése és bizonyítása. A mesterséges tavak létrehozásának és szerepének, környezeti következményeinek értékelése példák bemutatásával. Vízállás-jelentés értelmezése. A földtani szerkezet és a kőzetminőség összefüggése a felszín alatti víztípusokkal és jellemzőikkel. Karsztformák rajzos ábrázolása és magyarázata. Szöveges források felhasználásával a nemzetközi összefogás szükségességének indoklása a vízvédelemben és a vízgazdálkodásban. A jég felszínformálásának bemutatása konkrét tájak példáin. A vízrajzi névanyag gyakorlása kontúrtérképeken. A légkör fejlődésének, az ózonréteg kialakulásának magyarázata. Helyi szelek és szélrendszerek példáinak és jellegzetességeinek bemutatása. A függőleges légmozgások és a szelek kapcsolatának értelmezése ábra segítségével. Magyarázó ábra készítése a monszun szélrendszer kialakulásáról. A főbb felhőtípusok felismerése, szerepük bemutatása az időjárásban. Vízgőztartalom kiszámítása. A Föld éghajlatára vonatkozó törvényszerűségek, következtetések megfogalmazása. A társadalmi eredetű éghajlatváltozások okainak és következményeinek bemutatása. A geoszférák kölcsönhatásainak bizonyítása példák segítségével.</p>
<p>III. A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség 8 óra</p>	<p>A szoláris és a valós éghajlati övezetesség összehasonlítása, különbségük megfogalmazása. Törvényszerűségek bemutatása a földrajzi övezetesség összetevőinek és egységeinek rendszerében. Éghajlati övezetek, övek, területek komplex jellemzése tematikus térképek, szelvények segítségével. Felismerésük klímadiagram segítségével. Hasonlóságok és különbségek bemutatása az övezetek, övek, területek jellemzői között. Példák az övezetességi rendszer környezeti problémáinak lehetséges megoldásaira. Szöveg, kép, ábra elemzése, keresztshelvény készítése a függőleges övezetességről. Tájéleírás készítése az övezetek tipikus tájairól. Életmódok bemutatása. Terméklista összeállítása.</p>
<p>IV. A népesség és a települések 8 óra</p>	<p>A népesedési szakaszok és a korfa jellemzőinek összekapcsolása a történelmi eseményekkel. A foglalkozási átrétegződés magyarázata ábra segítségével.</p>

Témakör	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
	<p>Szemelvények, statisztikai adatok elemzése az urbanizációval, a népességvándorlással kapcsolatban.</p> <p>A településtípus szerepköre, alaprajza és arculata közötti összefüggés bizonyítása példákkal.</p> <p>Jellegzetes településtípusok, szerkezetek, településképek összehasonlítása, felismerése térképvázlatokon, képeken, leírásokon.</p>
<p>V. A világgazdaság és ágazatainak áttekintése</p> <p>18 óra</p>	<p>A gazdasági fejlettséggel, összefüggő statisztikai mutatók gyűjtése és összehasonlító elemzése.</p> <p>A piacgazdaság és a tervgazdaság működésének összehasonlítása.</p> <p>Vita, aktualitások gyűjtése a globalizáció kedvező és kedvezőtlen hatásairól.</p> <p>Az élelmiszergazdasághoz kapcsolódó adatsorok, tematikus térképek, képek értelmezése, összefüggéseik magyarázata.</p> <p>Az eltérő fejlettségű országok energiatermelésének, energiafelhasználásának összehasonlítása, példákkal való alátámasztása.</p> <p>Prognózis készítése az energiafelhasználás szerkezetének várható változásáról.</p> <p>Az ipartelepítő tényezők térbeli és időbeli változásának bemutatása néhány iparvidék és iparág példáján.</p> <p>A szerkezetváltás magyarázata.</p> <p>Az ipari parkok és a technológiai parkok szerepének bemutatása, példái.</p> <p>Adatsorok, szemelvények segítségével az infrastruktúra, a gazdasági fejlettség és az életminőség összefüggéseinek bizonyítása.</p> <p>Az adósságválság kialakulásának és következményeinek magyarázata.</p> <p>Példák gyűjtése aktualitásuk alapján az inflációt és a költségvetési hiányt növelő folyamatokra.</p>
<p>VI. Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági földrajza, környezeti állapota</p> <p>20 óra</p>	<p>A Kárpát-medence földtörténeti fejlődésének magyarázata a lemeztektonikai folyamatokkal.</p> <p>Időszakok, korok eseményeinek és hazai képződményeinek ismerete, térképi elhelyezése.</p> <p>A medence-jelleg, a földtani szerkezet, az éghajlati elemek, a felszín alatti és a felszíni vizek jellemzői közötti összefüggések bizonyítása.</p> <p>A népesség-összetételt, területi eloszlást bemutató tematikus térképek, adatsorok elemzése.</p> <p>A munkanélküliség kialakulásának és aktuális helyzetének bemutatása adatok, szemelvények értékelésével, más országokkal való összehasonlítással.</p> <p>Gazdasági mutatók összehasonlításával a hazai gazdaság helyének bemutatása Európában.</p> <p>A gazdaság szerkezeti és területi átalakulásának eredményei és területi átalakulásának eredményei és gondjai – forrásfeldolgozás.</p> <p>A külföldi tőke szerepének értékelése a hazai gazdaságban – adatok, tények gyűjtése nemzetközi vállalatokról.</p> <p>Az ipari termelésre vonatkozó adatsorok tematikus térképek, ábrák elemzése, terméklistán összeállítás.</p> <p>Az ipari parkok szerepének bemutatása példák segítségével.</p> <p>Az élelmiszergazdaság értékelése természeti adottságainkkal összefüggésben.</p> <p>A termelékenység összehasonlítása más országokéval – adatsorok felhasználásával.</p> <p>Idegenforgalmi körzeteink komplex jellemzése, kontúrtérképen való elhelyezése.</p> <p>Program-ajánlat összeállítása egy-egy jellegzetes körzet megismeréséhez.</p> <p>Nagytájaink természeti-társadalmi-gazdasági, környezeti képének jellemzése.</p> <p>A tájtípusok sajátosságainak bemutatása: képek, leírások segítségével, domborzati és tematikus térképek logikai elemzésével.</p> <p>Hazánk nagyrégióinak összehasonlítása, a regionális fejlettség különbségeinek indoklása – adatsorok felhasználásával.</p> <p>Példák a hazai és a határokon átnyúló régiók együttműködésére.</p>

Témakör	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
	<p>Kiselőadás a hazai környezetvédelem és gazdálkodás elveiről, alkalmazásának példáiról – önálló forráskeresés alapján.</p> <p>Rendszerező vázlat, tematikus ábrák készítése, írásbeli feladatlapok megoldása, kontúrtérképes feladatok gyakorlása Magyarország témaköréből.</p> <p>Topográfiai fogalmak megnevezése, illetve bejelölése kontúrtérképen.</p>
<p>VII. Európa és rész-tájainak, kiemelt országainak természeti, társadalmi-gazdasági képe</p> <p>20 óra</p>	<p>A kontinens kialakulásának és fejlődésének bemutatása geológiai és szerkezet-morfológiai térképekkel; a lemeztectonikai folyamatokkal való összefüggésben. Szerkezeti, morfológiai egységek felismerése képen, ábrán, kontúrtérképen; példák megnevezése, bejelölésük kontúrtérképbe.</p> <p>A kontinens eltérő adottságú tájainak természetföldrajzi összehasonlítása tematikus térképek, ábrák, klímadiagramok, képek segítségével.</p> <p>A társadalmi-gazdasági fejlettségi különbségek bemutatása példák kiemelésével; okaik és következményeik megfogalmazása.</p> <p>Az európai integrációhoz vezető okok, lépések magyarázata, fejlődésének története. Az EU mezőgazdasági-, területfejlesztési- és környezetvédelmi politikájának bemutatása – kiselőadások összeállításával.</p> <p>Az EU világgazdasági centrum szerepének bizonyítása statisztikai adatok, aktualitások felhasználásával.</p> <p>Hazánk és az EU kapcsolatainak példái – források feldolgozása.</p> <p>Az észak-európai országok szerepének bemutatása Európa és a világgazdaságban. A gyarmatosítás, a gazdaságtörténelmi múlt szerepének példái Nyugat-Európa országainak mai gazdaságában.</p> <p>Szerkezetváltásuk bizonyítása adatok, ábrák segítségével.</p> <p>A Földközi-tenger jelentőségének összegzése a dél-európai országok életében. A mediterrán táj, a történelmi múlt, a kulturális örökség szerepének bemutatása az idegenforgalomban – kiselőadás, adatelemzés, képelemzés.</p> <p>Közép-Európa sík- és rögvidékeinek és magashegységeinek összehasonlítása tematikus térképek, rendszerező táblázat segítségével.</p> <p>Németország szerepének bemutatása az EU-ban, a világgazdaságban adatsorok, aktuális forrásanyagok felhasználásával.</p> <p>A közép szinten nem szereplő országok: Lengyelország, Csehország és Szlovénia természeti-, társadalmi-gazdasági sajátosságainak bemutatása.</p> <p>Az Európáról szerzett ismeretek rendszerezése, témavázlat készítése, feladatlapok megoldása, feladattípusok gyakorlása.</p> <p>Topográfiai fogalmak megnevezése, illetve bejelölése kontúrtérképeken; földrajzi jellemzőik megfogalmazása.</p>
<p>VIII. Az Európán kívüli kontinensek és főbb országainak természeti és társadalmi-gazdasági képe</p> <p>20 óra</p>	<p>A kontinensek szerkezeti felépítése és kialakulásuk lemeztectonikai magyarázata. Természetföldrajzi adottságaik összefüggéseinek bemutatása tematikus térképek segítségével.</p> <p>Éghajlatok felismerése klímadiagramon, elhelyezésük a kontinensek térkép-vázlatán. Keresztmetszet elemzése.</p> <p>A vízszintes és a függőleges természetföldrajzi övezetesség jellegzetességeinek bemutatása az egyes kontinenseken.</p> <p>A kontinensek világgazdasági szerepének értékelése, változásának bizonyítása grafikonok, adatsorok segítségével.</p> <p>Ázsia vallási, kulturális sokszínűségének, hagyományainak és ezek következményeinek bemutatása példák alapján.</p> <p>A külföldi tőke szerepének értelmezése az ázsiai országok életében – konkrét példák bemutatásával.</p> <p>Japán szerepének alátámasztása Ázsia gazdaságának fejlődésében.</p> <p>Délkelet-Ázsia iparosodott és iparosodó országainak összehasonlítása, hasonló és eltérő gazdasági jellemzőinek megfogalmazása.</p> <p>Az arab világ gazdasági jelentőségének bemutatása; a vallás szerepe a társadalmi-gazdasági életben.</p> <p>Izrael gazdaságának jellemzése.</p> <p>Ausztrália természeti adottságai és gazdasága közötti összefüggések bemutatása, a kontinens világgazdasági szerepének alátámasztása statisztikai adatokkal.</p> <p>Afrika természeti erőforrásainak értékelése tematikus térképek, adatsorok segít-</p>

Témakör	Fejlesztési feladatok, tevékenységek
	<p>ségével. Aktualitások gyűjtése Afrika népesedési problémáiról, az élelmiszerellátásról, a társadalmi-gazdasági elmaradottság okairól; a megoldás lehetőségeiről. Észak-, Közép- és Dél-Amerika természeti adottságainak erőforrásainak összehasonlítása és értékelése tematikus térképek, diagramok, statisztikai adatok felhasználásával. A népesség városba történő áramlásának okai és következményei – példák az amerikai kontinensről. Az USA nagy gazdasági körzeteinek bemutatás, fejlődésük tendenciájának megfogalmazása ábrák, adatok, cikkek felhasználásával. Az USA világgazdaságban elfoglalt vezető szerepének indoklása, bizonyítása. A közép szinten nem szereplő országok: Mexikó és Brazília társadalmi-gazdasági jellemzőinek bemutatása adatok, tematikus térképek segítségével. A fejlődő országok városiasodásának magyarázata ábrák, képek, statisztikai adatok alapján. A világgazdasági pólusok kialakulásának területi átrendeződésének bemutatása; vezető szerepük bizonyítása források felhasználásával. A periféria-térségek jellemzése, felzárkóztatásuk lehetőségeinek alátámasztása példákkal. Az egyedi szerepkört betöltő trópusi üdülőszigetek és az adóparadicsomok szerepének, gazdaságuk jellemzőinek bemutatása szemelvények, aktualitások gyűjtése alapján. A kontinensek és kiemelt országaik topográfiai fogalmainak megmutatása térképen, bejelölése kontúrtérképbe; a hozzájuk kapcsolódó tartalmi jellemzők megfogalmazása.</p>
<p>IX. A globális problémák földrajzi vonatkozásai</p> <p style="text-align: center;">6 óra</p>	<p>A környezeti válság okainak és kialakulásai folyamatának magyarázata. A társadalmi tevékenységek hatására kialakult környezeti változások bemutatása példák alapján. A fenntartható fejlődés értelmezése szemelvények felhasználásával. Nemzetközi környezetvédelmi megállapodások, ajánlások, nemzetközi szervezetek tevékenységeinek bemutatása – kiselőadások segítségével. A kimeneti követelmények a 11–12. évfolyamon megegyeznek az emelt szintű érettségi vizsga követelményeivel. A vizsgára történő felkészítéshez ajánljuk az Érettségiről tanároknak című módszertani segédletet, amelyet mi is felhasználtunk.</p>